

Nr 200.

Ankom till riksdagens kansli den 11 juni 1946 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag för budgetåret 1946/47 till stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln, punkt 189, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl. för budgetåret 1946/47 beräkna ett förslagsanslag av 150 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i en den 8 mars 1946 dagtecknad proposition, nr 148, under åberopande av bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet hållna protokoll, föreslagit riksdagen att *dels*, jämlikt § 87 regeringsformen, antaga vid propositionen fogat förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 467) om viss begränsning av legitimation som tandläkare, *dels ock* för budgetåret 1946/47 under femte huvudtiteln till Stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl. anvisa ett förslagsanslag av 170 000 kronor.

Propositionen nr 148 har, i vad densamma avser anslagsfrågan, hänvisats till statsutskottet och i övrigt till lagutskottet.

I syfte att tillgodose behovet av tandläkare inom folktandvården vidtogos år 1943 särskilda åtgärder. Sålunda stadgades genom lagen den 30 juni 1943 (nr 467) om viss begränsning av legitimation som tandläkare, att medicinalstyrelsen, där tandläkare icke äro att tillgå för tjänstgöring inom folktandvården, vid meddelande av sökt legitimation som tandläkare äger begränsa legitimationen att avse allenast rätt att utöva tandläkaryrket såsom innehavare av eller vikarie å tjänst inom sådan tandvård. Dylig begränsning må dock ej gälla längre än intill dess sökanden fullgjort tjänstgöring inom folktandvården under ett år. Tandläkare, för vilken legitimationen är på nu nämnt sätt begränsad, skall äga att vid uppehållande av tjänst inom folktandvården åtnjuta de förmåner, som utgå till distriktstandläkare inom det tandvårdsdistrikt, vartill tjänsten hör. Lagen upphör att gälla med utgången av september 1946.

Genom kungörelse den 29 juli 1943 (nr 645) om stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl. föreskrevs vidare, att studerande vid tandläkarinstitutet må av medicinalstyrelsen tilldelas stipendium å 1 000 kronor årligen under högst fyra år, på villkor bland annat, att han förbinder sig att

Bihang till riksdagens protokoll 1946. 6 saml. Nr 200—202.

efter det han vunnit legitimation, som icke är begränsad i enlighet med förenämnda lag, tjänstgöra inom folktandvården under samma antal år som stipendium innehafvs. Fullgöres icke dylik tjänstgöring eller fullföljas icke studierna till tandläkarexamen, skola uppburna stipendiebelopp jämte ränta därpå återbetalas, där ej i särskild ordning befrielse därifrån medges. Antalet stipendier var under budgetåret 1943/44 begränsat till högst 80. Under ettvarvt av budgetåren 1944/45 och 1945/46 har emellertid medicinalstyrelsen erhållit bemyndigande att utdela intill 150 stipendier.

I skrivelse den 29 november 1945 har *medicinalstyrelsen* föreslagit att 1943 års lag om viss begränsning av legitimation som tandläkare förlänas förlängd giltighet till och med utgången av september månad år 1949. Styrelsen har tillika hemställt, att ifrågavarande stipendier må utgå med 2 000 kronor årligen samt att såsom en följd därav för ändamålet må anvisas — i stället för av medicinalstyrelsen tidigare föreslagna 170 000 kronor — ett förslagsanslag å 340 000 kronor eller, därest från och med vårterminen 1946 ett ökat antal tandläkarstuderande kommer att antagas, 420 000 kronor. Härjämte har styrelsen anhållit, att Kungl. Maj:t ville uppdraga åt 1944 års utredning rörande tandläkarutbildningen m. m. att skyndsamt utreda frågan om nedbringande av studiekostnaderna vid tandläkarinstitutet.

Över medicinalstyrelsens skrivelse den 29 november 1945 ha genom remiss *yttranden* inhämtats från statskontoret och tandläkarinstitutets lärarråd, varjämte de av medicinalstyrelsen tidigare i ärendet hörda sammanslutningarna beretts tillfälle att ånyo yttra sig. Vidare har tjänstemännens centralorganisation inkommit med en skrift i ämnet, varjämte norrlandskommittén i skrivelse den 16 januari 1946 framfört vissa synpunkter i fråga om tillgodoseendet av folktandvårdens behov av tandläkare i de nordligaste delarna av landet.

Departementschefen har förordat en förlängning av den förutnämnda lagen om begränsning av legitimation som tandläkare under en tid av allena 2 år. Förslaget har tillstyrkts av andra lagutskottet i dess utlåtande nr 28 till innevarande riksdag. Beträffande stipendier och andra åtgärder har departementschefen anfört följande.

Anslaget till stipendier för blivande distriktstandläkare är i gällande rikstat (femte huvudtiteln, punkt C 79) upptaget med 150 000 kronor. Enligt vad jag inhämtat har under innevarande läsår ingivits ansökningar om stipendier av omkring 155 vid tandläkarinstitutet inskrivna studerande. Under närmast föregående läsår var antalet sådana ansökningar 172. Antalet har alltså nedgått något, men överstiger alltjämt det antal stipendier för vilket medel beräknats. För att stimulera de studerande att ansöka om stipendier synes mig vid sådant förhållande den av medicinalstyrelsen ifrågasatta fördubblingen av stipendiernas storlek icke för närvarande erforderlig. Jag kan för den skull icke förorda styrelsens ifrågavarande förslag. Däremot synes det mig rimligt att på grund av att från och med innevarande vårtermin ytterligare 40 tandläkarstuderande antagits medel beräknas för ett något ökat antal stipendier, förslagsvis 170. Jag förutsätter därvid att, därest an-

talet ansökningar om stipendier för läsåret 1946/47 kommer att överstiga 170, hinder icke bör möta för Kungl. Maj:t att medgiva utdelande av ytterligare det antal stipendier, som kan befinnas erforderligt. I enlighet med det anförda torde alltså ifrågavarande anslag för nästkommande budgetår böra uppföras med ett till 170 000 kronor förhöjt belopp. Att, såsom norrlandskommittén ifrågasatt, förbinda stipendierna med särskilda villkor beträffande tjänstgöringsorten synes mig icke för närvarande böra ifrågakomma.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår ha såväl medicinalstyrelsen som vissa av remissinstanserna föreslagit särskilda åtgärder för att stimulera rekryteringen av tandläkare till folktandvården. Medicinalstyrelsen har i samband härmed förorddat, att särskild utredning verkställas i syfte att nedbringa studiekostnaderna vid tandläkarinstitutet. I likhet med statskontoret är jag av den uppfattningen att en dylik utredning bör ses i samband med frågan om en sänkning av utbildningskostnaderna för övriga studerande vid universitet och högskolor. I allt fall torde resultatet av 1944 års tandläkarutbildningssakkunnigas utredningsarbete böra avvaktas innan särskilda åtgärder i förevarande hänseende vidtagas. Vad angår övriga åtgärder som förordats i syfte att göra tjänsterna inom folktandvården mera lockande ha åtskilliga synpunkter framkommit, som synas förtjänta av beaktande. Utan närmare utredning i ämnet är jag dock icke beredd att taga ställning till de framkomna förslagen utan torde dessa böra bli föremål för övervägande vid den allmänna översyn av folktandvårdsförfattningarna, som jag enligt vad jag i det föregående omnämnt ämnar söka få till stånd.

Med bifall till vad andra lagutskottet föreslagit i utlåtandet nr 28 har riksdagen antagit det i förevarande proposition framlagda lagförslaget. *Utskottet.*

Vad angår propositionen i övrigt har statsutskottet ej funnit anledning till erinran mot den föreslagna medelsanvisningen.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Stipendier för blivande distriktständerläkare m. fl.* för budgetåret 1946/47 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 170 000 kronor.

Stockholm den 11 juni 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Pauli, Lindström, Karl Andersson, Heiding, Petersson, Hesselbom, Gunnar Andersson, Ivar Persson* och *Ragnar Bergh*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Rubbestad, Andersson* i Malmö, *Mårtensson, Hall, Sefve, Hoppe, Boman* i Kieryd, *Thapper, Onsjö* och *Birke*.